

Abadía de Sant Josep de Clairval

Tardor 2015

Estimats Amics,

“**S**OVINT s’ha dit, i amb raó, que la religió és allò pel qual l’home ordinari se sent extraordinari, però també és igualment cert que la religió fa que l’home extraordinari se senti ordinari”. Escrivint això, en Gilbert Keith Chesterton feia, sense voler, la seva pròpia descripció. Poderós geni literari, aquest escriptor va abraçar la fe catòlica al terme d’una evolució humil i lleial, que li feia admirar la bondat de Déu en tot, així com la capacitat de l’home per poder-lo conèixer.

En Gilbert Keith Chesterton va néixer a Londres el 29 de maig de 1874; va rebre el sagrament del Baptisme un mes més tard, dins l’Església Anglicana. Durant la seva escolarització, dóna la impressió de ser un nen força mediocre, fins i tot una mica retardat i distret, fins al punt que els seus companys rivalitzen entre ells per posar-lo en ridícul. Un dels seus companys de classe dirà més endavant: “Ens vàrem adonar que buscava Déu”. A pesar d’això, ell mateix reconeixerà: “Als dotze anys era un pagà, i als setze era completament agnòstic”. Passa per una crisi d’escepticisme fins arribar a la fascinació del satanisme, i a considerar el suïcidi. Malgrat tot, un profund sentit d’admiració, unit a l’agraïment pel bé de l’existència, creixerà poc a poc en ell: “Només el fil tènue de la gratitud em tenia encara agafat a la religió”.

Una forta atracció

Des de l’any 1892 fins al 1895, en Gilbert estudia art a la universitat de Londres. Però, sentint una forta atracció per les lletres, es llença amb tota la força al periodisme. Des del 1900, publica una selecció de poemes, titulat *The wild Knight*, on es declara a favor d’idees que la modernitat, ja en el seu temps, en feia burla: el patriotisme, la humilitat, la veneració de l’infant... En Chesterton sedueix el seu lector per la seva fèrtil imaginació, el seu estil viu, el seu interès insaciable pel món, i sobretot per la seva sorprenent capacitat de percebre el sentit profund de les coses i de les actituds, que els costums corren el risc de banalitzar. Adreça una nova mirada a les realitats familiars, treu la pols dels hàbits i considera tota cosa antiga dintre l’esplendor de la seva novetat.

En Gilbert és un home amb un físic que imposa: 130 kg per 1,93 m. Amb un cigar a la boca, cobert d’una capa i d’un barret aixafat maneja elegantment un bastó. L’any 1901, es casa amb la Frances Blogg; no tindran fills. Sempre abstret amb les seves reflexions, viurà força distret durant tota la seva vida. Se li acut enviar un telegrama a la

G.K. Chesterton

Drets reservats

seva esposa: “Sóc a Market Harbough. On hauria de ser?”. La resposta arriba clara: “A casa!”. Fascinat i apassionat per les belleses de la creació, s’adona que no poden satisfer plenament el seu cor. Esperant trobar la veritable felicitat, busca aliar l’afecte per les coses bones d’aquest món amb un cert despreniment que el deixi lliure. Aquest equilibri només el trobarà en el cristianisme. Explica aquesta evolució en el seu llibre *Orthodoxy*, publicat l’any 1908. Tres anys abans va publicar *Heretics*, obra on remarcava que, cada vegada que un nou “profeta” presenta una nova doctrina, aquesta es manifesta, un cop examinada, com si no tingués res de nou. L’heretgia consisteix en aïllar una veritat; El dissident s’estima més una veritat a la seva mida, que la veritat sencera. Però, ja que només la veritat sencera allibera, l’heretgia es manifesta com una esclavitud, més que un alliberament. En una homilia del 5 de desembre de 2013, el Papa Francesc va evocar aquests mots d’en Chesterton: “Una heretgia és una veritat que s’ha tornat boja”. I el Sant Pare afegeix: “Quan les paraules cristianes són “sense Crist”, comencen a seguir el camí de la follia” (cf. *Osservatore Romano llengua francesa*, 12 de desembre de 2013).

La genialitat extraordinària d’en Chesterton no l’impedeix de ser profundament humil. Un dia, el director d’un gran diari pregunta a uns quants senyors importants: “Què és el que no rutlla en el món?” Després d’haver dubtat una llarga estona, en Gilbert respon: “Estimat senyor, aquesta és la resposta a la seva pregunta: Jo mateix!

Amb els meus més distingits sentiments. G. K. Chesterton". Pensa, efectivament, "que no cal malfiar-se de ningú més que d'un mateix; els nostres pitjors enemics els portem dintre nostre". En Chesterton treu de dintre seu la seva humilitat, una gran capacitat de veure la realitat amb la mirada d'un infant. Els descobriments moderns no li fan pas perdre el seu bon sentit, ni el seu amor vers les coses senzilles: Des del començament em sentia estupefacte per la prodigiosa meravella de l'existència: pel miracle de la llum del sol passant per una finestra, pel miracle de la gent caminant sobre les cames en els carrers, pel miracle de la gent en disposició de parlar-se".

L'any 1914, en Chesterton va patir una greu prova de salut que l'obligà a fer lliit durant alguns mesos. Al final de la Gran Guerra, una altra prova li toca el cor: el seu germà Cecil mor en un hospital militar, a França. Fidel a la seva memòria, en Gilbert seguirà editant el diari que va crear aquest seu estimat germà. Després de la guerra, esdevé cap del moviment "Distributist", que, en contra del socialisme com del capitalisme salvatge, anticipa la idea de què la propietat privada hauria d'estar dividida entre les entitats més menudes, i després s'hauria de redistribuir a la societat.

Motiu d'una conversió

En l'àmbit religiós, en Chesterton veu cada cop més clar "que només hi ha una Església, de la mateixa manera que només hi ha un univers". L'any 1922, entra a l'Església Catòlica. La seva esposa el seguirà quatre anys més tard. Quan se li pregunta per què s'ha convertit, respon breument: "Per deslliurar-me dels meus pecats". Dom Ignatius Rice, que ha estat testimoni de la seva conversió, assenyala, també: "Va esdevenir catòlic, a causa de l'acció eficaç de l'Església sobre el pecat". Aquest desig de rebre el perdó dels pecats implica el reconeixement de la realitat del pecat, i també la convicció de l'existència del pecat original i de les seves conseqüències. Per en Chesterton, la doctrina concernent el pecat original, lluny de deprimir-nos, és per a nosaltres la font d'un gran consol: "Aquest dogma afirma que hem abusat d'un món que és bo, i no que estiguem tancats en un món dolent. Dóna la culpa del mal al mal ús de la voluntat, i, declara d'aquesta manera, que es pot rectificar el mal per un bon ús de la voluntat. Tota altra convicció és una mena de rendició a la fatalitat". Aquests mots concorden amb els ensenyaments del *Catecisme de l'Església Catòlica* (CEC):

"Com a conseqüència de la bondat divina, la creació participa d'aquesta bondat: *I Déu veié que era bo* (Gn 1,4 i següents)... En moltes ocasions, l'Església ha hagut de defensar la bondat de la creació, incloent-hi el món material... Després de sant Pau, l'Església sempre ha ensenyat que la immensa misèria que oprimeix els homes i la seva inclinació al mal i a la mort no són comprensibles sense el seu lligam amb el pecat d'Adam... La doctrina sobre el pecat original –lligada a la de la Redempció per part de Jesucrist– dóna una mirada de discerniment lúcid sobre la situació de l'home i del seu comportament en el

món. Pel pecat dels primers pares, el diable va adquirir un cert domini sobre l'home, encara que aquest darrer resti lliure... Ignorar que l'home té una natura ferida, inclinada al mal, condueix a greus errors en el camp de l'educació, de la política, de l'acció social, dels costums" (CEC núms. 299, 403, 407). En efecte, a causa del pecat original i de les seves conseqüències, sobretot l'ego o triple concupiscència, l'home és propens al mal i té la necessitat d'un redemptor. JESUCRIST, el Fill de Déu, va rescatar la humanitat pecadora mitjançant la seva mort a la Creu, però, la realització efectiva de la reconciliació de cada ànima amb Déu té lloc a través dels sacraments. Si el Baptisme esborra el pecat original i tots els altres pecats comesos abans de la recepció d'aquest sacrament, és el sacrament de la Penitència o de la Reconciliació, que esborra els pecats comesos després del Baptisme. L'administració d'aquest sacrament és encomanada als sacerdots, que reben el poder de perdonar tots els pecats. La misericòrdia divina no coneix mesura, i mai ningú s'hauria de desanimar a la vista dels seus pecats per molt greus que fossin. Si es va a rebre aquest sacrament amb les disposicions exigides (la contrició, el desig de corregir-se, de complir la penitència i la confessió dels pecats) es beneficia veritablement del perdó de Déu. És un senyal de la saviesa insondable de Déu que ha volgut que els pecats fossin perdonats pels homes, i que es pugui sentir per la boca d'un altre home, pecador com nosaltres: "Jo us perdono dels vostres pecats, en el nom del Pare, del Fill i de l'Esperit Sant".

Una religió privada

Si el cèlebre escriptor abraça la fe cristiana tradicional, és perquè és la verdadera. Segons ell, la primera raó per la qual molta gent no arriba a conèixer perfectament la veritat és l'orgull, que defineix com "la falsificació dels fets per la introducció de sí mateix". En Chesterton no obté la seva filosofia d'un "sentiment" intern personal, a l'instar de molts autors moderns; basa la seva filosofia en una experiència objectiva, vàlida universalment: "De la mateixa manera que no es pot tenir un sol o una lluna privades, un home tampoc pot tenir una religió privada". En Gilbert sap molt bé que es recrimina a l'Església Catòlica la intransigència del seu dogma. En realitat, tothom té els seus propis "dogmes", és a dir, els seus criteris de judici; sense ells, la vida és, senzillament, impossible. "Només hi ha, escriu, dues classes de persones: les que accepten conscientment el dogma (revelat), i aquelles que accepten un dogma sense ser-ne conscients". La veritable qüestió és, doncs, saber sobre quin dogma basem la nostra vida. Alguns pensen que el cristianisme, després d'haver tingut el seu moment de glòria, ja està superat. En Chesterton no comparteix pas aquesta opinió. Per ell, la veritat dels fets "no és que s'hagi provat l'ideal cristià i que s'hagi trobat deficient; sinó més aviat que havent-lo trobat massa difícil, no s'ha provat".

Un dia, en Gilbert troba un sacerdot carregat de paquets, duent un enorme paraigües sota el braç. Aquest home li fa la impressió de ser un il·lús i un ximplet. Però, després de passejar-se junts, s'adona que aquest sacerdot tan ingenu, el Pare O'Connor, senzill capellà de parròquia, coneix molt millor, gràcies a la seva experiència en ànimes, els secrets del vici i del crim, que el més notori agent de Scotland Yard. Llavors s'imagina un personatge de novel·la, el Pare Brown, que esdevé el protagonista d'una sèrie d'històries de policies. El capellà detectiu apareix a l'escena d'un robatori o d'un assassinat i fa preguntes aparentment estrambòtiques. D'entrada, els seus parers són menyspreats; però ràpidament, la seva perspicàcia es manifesta ja que tot sol, il·luminat per la seva intuïció espiritual, detecta la mentida a través de les paraules, de les cares, de les actituds, i sempre acaba per assenyalar els autèntics culpables. D'aquesta manera agradable, en Chesterton transmet la seva convicció que només l'Església Catòlica coneix profundament les ànimes, ja que només ella té la missió divina de renovar-les, sobretot gràcies al ministeri sacerdotal. Així doncs, a l'episodi *The Flying Stars*, el Pare Brown suplica en Flambeau, un criminal, que canviï de vida: "Encara us queda joventut, honor, humor; no penseu pas que en aquest ofici us duraran gaire. Els homes es poden mantenir en una mena de nivell honest dins del bé, però mai ningú ha pogut mantenir-se en qualsevol nivell dintre del mal. Aquest camí sempre va cap avall. Un bon home comença a beure, més tard esdevé cruel; un home que mai no mentiria per res en el món, però que mata a algú, cau en la mentida per amagar el seu assassinat. Molts homes que he conegut varen començar, com vostè, alegres robadors de rics, creient-se honestos al marge de la llei, i després van acabar enfonsats en el fang". Aquestes intuïcions d'en Chesterton han estat, d'alguna manera, corroborades per sant Joan Pau II, quan afirmava: "L'home no és capaç de comprendre's en el fons de si mateix sense Crist: no pot comprendre qui és, ni quina és la seva veritable dignitat, ni quina és la seva vocació, ni quin és el seu destí final" (2 de juny de 1979).

Els nombrosos escrits d'en Chesterton (articles, novel·les, informes, llibres històrics o crítiques...) donen testimoni d'un esperit molt fi i brillant d'humor. L'autor domina l'art de la paradoxa fins el punt de ser-ne nomenat el "príncep". Fa servir aquesta manera d'expressió en els camps més diversos i sobre els temes més seriosos: els esdeveniments mundials, polítics, econòmics, la filosofia, la teologia, etc. S'esforça en il·luminar la veritat i a posar amablement en ridícul la incoherència d'aquells que ho accepten tot sense fer-ne cap discerniment. Davant de certes controvèrsies, crida al "sentit no comú", assenyalant amb malícia que el bon sentit ja no pot ser compartit com antany, ja que, fins i tot, hi ha reconeguts escriptors que defensen situacions "de qualsevol manera".

Aquest bon seny, en Chesterton el troba en els grans esperits que s'adhereixen a la fe. Preocupat per compartir el seu descobriment, escriu, al final de la seva vida, una biografia de sant Tomàs d'Aquino, obra mestra, que un gran coneixedor del tomisme, l'Étienne Gilson, considerarà el millor llibre que mai s'ha escrit sobre el doctor angèlic. En Chesterton no té cap altra formació filosòfica ni teològica que les seves lectures personals; a pesar d'això, percep profundament que l'home, creat a imatge de Déu, és capaç de conèixer la realitat. D'aquesta manera, es troba en condicions de comprendre i d'escriure sobre la vida d'un home que li és molt proper en l'esperit. Al final d'aquest llibre, l'autor evoca per contrast, la figura d'en Martin Luther, i ens ensenya com ha dut a terme la separació entre l'home i la raó. Per en Luther, efectivament, l'home és tan corrupte pel pecat que les seves potències naturals d'intel·ligència i de voluntat són incapaces de fer res d'útil: l'home caigut no pot fer res que no sigui invocar misericòrdia des del fons de la seva misèria. Sant Tomàs, en canvi, i amb ell l'Església Catòlica, creuen que l'home pot, "per les seves forces i per la seva llum naturals, arribar a un coneixement veritable i cert d'un Déu personal, que protegeix i governa el món mitjançant la seva Providència, de la mateixa manera que una llei natural posada pel Creador dintre les nostres ànimes" (CEC, núm. 37). Aquest tema de les relacions entre la fe i la raó va ser desenvolupat per sant Joan Pau II: "L'Església, per la seva banda, ha d'apreciar els esforços de la raó per arribar a assolir els objectius que fan que l'existència personal sigui sempre més digna. En efecte, veu en la filosofia la forma de conèixer les veritats fonamentals, referents a l'existència de l'home. Al mateix temps, considera la filosofia com una ajuda indispensable per aprofundir la intel·ligència de la fe i per comunicar la veritat de l'Evangelí als que encara no la coneixen" (Encíclica *Fides i ratio*, 14 de setembre de 1998, núm. 5).

Defensor de la fe, en Chesterton també ho és dels bons costums. Un dels aspectes de la degradació moral d'una societat és la deixadesa en el vestir. En Gilbert troba aquesta tendència a ensenyar sense mesura el cós, no solament perillós pels bons costums, sinó, també, perjudicial per a la raó. Impressionat per un mot de l'Evangelí, fa dir al protagonista de *les Aventures de Gabriel Gale*: "Us heu adonat fins a quin punt és verdadera la frase (adreçada per sant Marc a l'endimoniat curat per Jesús), *vestit i amb seny* (Mc 5,15)? L'home no té seny quan no va vestit amb els signes de la seva dignitat social. La humanitat no és pas humana quan va nua". En aquest punt com en molts d'altres, per anar contracorrent cal molt de coratge; però, justament es tracta de saber si es vol viure, ja que "és el qui és mort aquell que va amb el corrent; només el qui és viu s'hi pot resistir".

En Gilbert Keith Chesterton veu en el respecte per l'heretatge dels avantpassats un acte de deferència vers els nostres pares: "La tradició significa donar la nostra veu als més foscos estaments, que són els nostres ancestres.

És la gran democràcia dels difunts. La tradició rebutja sotmetre's a la petita i arrogant oligarquia d'aquells que per atzar estan de moda avui en dia". Però el respecte de la tradició, implica igualment una mirada lúcida sobre nosaltres mateixos i els nostres interessos." No desmunteu mai un tancat abans de saber per què es va construir", referència implícita al mot inspirat: *No canviaràs els límits del teu proïsme, implantats pels avantpassats* (Dt 19, 14). En realitat, el veritable progrés només és possible a partir d'allò que se'ns ha transmès: "Per a un autèntic desenvolupament, no cal abandonar les coses, sinó fer-ne sortir la vida de les seves arrels".

Xerrades populars

L'any 1931, en Chesterton és convidat a produir una sèrie d'emissions a la ràdio. Accepta, i en realitzarà una quarantena cada any, fins a la seva mort. Aquestes xerrades són tan populars, que si la mort no hi posa punt i a part, en Chesterton hauria esdevingut la veu dominant a les ondes de la BBC. De la mateixa manera que el seu amic Hilaire Belloc, no dubta a donar el seu parer sobre les grans preguntes de l'època. Des del començament, fa saber la seva opinió sobre el règim nazi; s'oposa igualment a l'eugenisme, mentre que la Gran Bretanya s'afanya a aprovar el "*Mental Deficiency Act*" (1931), pel qual alguns grups prediquen l'esterilització de les persones "mentalment deficientes". D'aquesta mena d'idees, opina que són insensates, "com si es tingués el dret de forçar i sotmetre a esclavitud els seus compatriotes per fer experiments químics amb ells". Indignat amb aquesta perspectiva, crítica considerablement la llei proposada que, per la seva inconcreta formulació, no deixa a ningú

protegit de les seves disposicions inhumanes: "Qualsevol rodamón brètol, qualsevol treballador tímid, qualsevol groller excèntric, podrà ser inclòs dintre la categoria de bojós furiosos. Tal és la situació i vet aquí la situació... ja som en un Estat eugenista; i sols ens resta la rebel·lió".

Ben convençut de la seva fe en la imatge divina impresa en l'home des de la seva creació (cf. Gn 1, 26-27) en G.K. Chesterton es converteix, durant tota la seva vida, en defensor apassionat de l'home. També, veu amb angoixa la direcció presa per la humanitat. Segons ell, si no es reconeix que la dignitat de l'home té la seva font intangible en Déu, res no podrà impedir les temptatives insensates per modificar la seva naturalesa indefinidament. Que és allò que impedirà, diu, que les "noves meravelles" no condueixin als "antics abusos" de la degradació de l'esclavatge? Preveu així que el rebuig de Déu conduirà directament al rebuig de l'home, el rebuig de tot allò que és sobrenatural, al rebuig de la natura; ja que si traieu el que és sobrenatural, només us quedarà allò que no és pas natural, és a dir, una natura ferida i malalta. "Els drets de l'home tenen necessitat absoluta de recolzar-se en un ordre que els superi, sinó corren el risc d'esfumar-se en l'abstracció o, encara pitjor, de sotsobrar en qualsevol ideologia," deia sant Joan Pau II, el 19 de novembre de 1983.

Esgotat pel treball, en Chesterton entrega tranquil·lament la seva ànima a Déu el 14 de juny de 1936, a casa seva, a Beaconsfield en el Buckinghamshire. Fa poc temps que s'ha obert un procés de beatificació per part del bisbe de Northampton.

Els escrits d'aquest home valent són una llum al mig de les tenebres del nostre món. Davant les impressionants forces que refusen la raó i la fe, i envileixen l'home, en Gilbert Keith Chesterton no deixa d'animar-nos a tirar endavant donant testimoni de la veritat *en tota circumstància* (2 Tm 4, 2). Seguint el seu exemple, centrem la nostra confiança en la gràcia de Déu i en el seu amor que vol salvar tots els homes ensenyant-los a estimar cristianament, ja que estimar com a cristià, significa estimar fins i tot allò que no és amable. Perdonar vol dir perdonar allò que és imperdonable. Creure significa creure allò que és increïble. Esperar significa esperar quan ja no hi ha cap esperança".

Dom Antoine Marie o.s.b.

• Per rebre (gratuïtament) la Carta de l'Abadia de Sant Josep de Clairval, cal adreçar-se a l'Abadia, les dades de la qual s'assenyalen tot seguit.

• Rebrem amb molta gratitud totes les adreces de possibles lectors que ens facin arribar.

• Ajuts:

Transferència bancària: Caixa Duero (Madrid): C.C.C. 2104 - OF.:3335 - D.C.: 07 - Núm: 9113949609.

Xecs ordinaris en euros o en dòlars a nom de "Abbaye Saint-Joseph de Clairval".

Targeta de crèdit: cf. la nostra pàgina www.clairval.com

Abbaye Saint-Joseph de Clairval (Ed. catalana) ISSN: 1956-3914 - Dépôt légal: date de parution - Directeur de publication: Dom Antoine Beauchef - Imprimerie: Traditions Monastiques - 21150 Flavigny-sur-Ozerain.

ABBAYE SAINT-JOSEPH DE CLAIRVAL – 21150 FLAVIGNY-SUR-OZERAIN – FRANCE

Fax : 0033 3 80 96 25 29 – E-mail : abbaye@clairval.com – <http://www.clairval.com/>